

HERŞEYİN TEORİSİ, SİSTEM TEORİSİNİN ESASLARI-VAROLUŞUN GENEL İZAFİYET TEORİSİ VE TASAVVUF¹...

Münir R. Aktolga
Haziran 2021
(Alter Yayınları)

ÖNSÖZ VE GİRİŞ

Evet, Tasavvuf bilgini atalarımızın izinden giderek “Herşeyin Teorisi”ne doğru yola çıkıyoruz!..

Bütün varlıkların, kendi kimliklerini, varlıklarını oluşturma süreci içinde her an yaptıkları işe dikkat ettiniz mi; nedir bunların özü? Çevreyle etkileşmek değil midir? Daha başka bir deyişle, çevreden gelen etkilerin -enformasyonların- daha önceden sahip olunan bilgilerle -“bilgi temeliyle”- değerlendirilip işlenilerek, etkileşme süreci içinde bozulan dengenin yeniden inşası için çaba sarfetmek -çevreyi etkilemek- değil midir?..

İşte, “şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu” derken bir Yunus’un anlatmak istediği de bundan başka bir şey değildir!² Çünkü, çevreyle etkileşme süreci içinde kendi varlığını yaratma ve onu koruma çabası, son tahlilde, her durumda sistem merkezinde oluşan sıfır noktasına -yani Hak’ka- tutunarak kendi varlığını devam ettirme mücadelesidir!.. “Her şey-her an kendince bir dua ve namaz halindedir” derken anlatılmak istenen de bundan başka bir şey değildir!..³

Bu çalışma benim bütün diğer çalışmalarımın esasını oluşturuyor; yani, benim çalışmalarımın “bilgi temeli”!..

Çalışma beş bölüm. Birinci Bölüm’de, esasa ilişkin genel teorik açıklamalar var...

İkinci Bölüm’de, “Herşeyin Teorisi’nin” nesnesi olarak tek bir hücreyi ele alıyoruz... Amacımız, Teori’nin bu alandaki işlevselliğini araştırmak...

Üçüncü Bölüm’de konumuz çok hücreli bir organizma. Bu Bölüm’de de, teorinin bu alandaki işlevselliğini araştıracağız...

Dördüncü Bölüm’de ise, konumuz organik olmayan doğa olacak... Klasik Fizik’ten -Newton Fiziği’nden- başlayıp Kuantum Fiziği’ne kadar uzanarak teorinin bu alandaki işlevselliğini göreceğiz...

Beşinci Bölüm, konuya ilişkin olarak daha önce yayınladığım ve çok önemli bulduğum bazı makalelerden -bunların özetlerinden- oluşuyor...

Teori’nin işlevselliğine ilişkin olarak iki çalışma daha var. Bunlardan birincisi daha önce kitap olarak yayımlandı: “Öğrenmek Nedir, Neden Öğreniyoruz, Nasıl Öğreniyoruz, Nasıl bir Eğitim

¹ https://www.kitapyurdu.com/kitap/herseyin-teorisi-amp-sistem-teorisinin-esaslari-varolusun-genel-izafiyet-teorisi-ve-tasavvuf/583860.html&filter_name=M%C3%BCnir%20aktolga%20herseyin%20teorisi

² Yunus burada, ırmağın denize doğru akışını -onun ırmak olarak varoluşunun bu akış esnasında, buna bağlı olarak gerçekleştiğini- bir metafor olarak kullanıyor!. Onun, yani ırmağın denize -Hak’ka- ulaşma, denizin varlığında yok olma süreci-çabası içinde izafi bir gerçeklik olarak varolduğunu dile getirmek istiyor. Ama burada asıl ilginç olan, ırmağın kendisinin de zaten o sudan başka bir şey olmadığıdır! Onun ırmak olarak varlığı, kaynakla deniz -iki denge durumu- arasında, çevreyle ilişkiye bağlı olarak suyun ırmak şeklinde izafi varoluş biçimiyle ortaya çıkışıdır...

³ Bu konu kitabın sonunda ele alınıyor. Ayrıca, <http://www.aktolga.de/m37.pdf>

Sistemine İhtiyacımız Var"⁴... Burada konu, bir enformasyon işleme sistemi olarak insan beyninin nasıl çalıştığını ele almak, "Herşeyin Teorisi" açısından Öğrenme olayını incelemektir...

Yayına hazırladığım diğer çalışmanın konusu ise, bir enformasyon işleme sistemi olarak TOPLUM... Burada da, "Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri Açısından Osmanlı'dan bu yana Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Diyalektiği" başlığı altında teorinin bu alandaki işlevselliğini ele alacağız...

Bu çalışma sizleri, tek bir hücreden başlayarak "Karadeliğin" içine kadar uzanan bir gezintiye çıkaracak!.. Bilmiyorum kaç kişi bunu göze alabilir; ama hayat benim önüme problemi bu şekilde koymuştu ve benim hayatım hep bu gezintiyle-araştırmayla şekillendi!.. Yola çıkmak isteyenlere iyi yolculuklar...

GİRİŞ

"Herşeyin teorisi" kavramı biraz ürkütücü geliyor insana; çünkü insan hemen, "her şeyin teorisi mi olur, her şeyi bilmek mümkün değil ki" diye düşünmeye başlıyor! Evet, ne dersiniz, her şeyi bilmek mümkün mü, olay bu mudur?..

Peki ya soruyu şöyle formüle edersek: Bu evrende varolan her şey kendi içinde bir sistem değil midir? Evet! En azından bu çalışmanın ana fikri böyle! Bu durumda, eğer siz, en genel, en soyut anlamda sistem yasalarını, sistem gerçekliğinin ne olduğunu, onun nasıl işlediğini bilerseniz, elinizde artık bütün kapıları açan bir anahtar var demektir!.. Bu nedenle mesele, "her şeyi" bilen bir üstün metafizik yaratık olmakla değil, her şeyin kapısını açan o anahtara sahip olmakla ilgilidir... Çünkü, anahtar elinizde olduktan sonra hangi kilitli kapıyı açmak isterseniz onu açabilirsiniz!..

Bundan tam kırk sekiz yıl önce, Selimiye Askeri Cezaevi'nin o kalın duvarlarının ardında bu çalışmanın temelleri atılırken problem benim önüme böyle entellektüel bir soru şeklinde çıkmıyordu tabii!.. O zaman hayat bana yukardaki soruyu sorarken, "ya bu deveyi güdersin, ya da bu diyardan gidersin" diyordu sanki!⁵

Ama "olmaz ki, böyle bir çalışma ancak akademik bir ürün olarak ortaya çıkabilirdi" diye düşünenlere söylüyorum!.. Çıta o kadar yüksek, bu çalışmada varılan sonuçlara ulaşabilmek için ödenen bedel o kadar fazla ki, inanın bana akademik çalışma yapan hiç kimse bunları göze alamazdı!..

Kısacası, sorunu hayatın kendisi çözmüştü o zaman! Kendine özgü acımasız yöntemleriyle tabii! Ve hiçbir şeyden haberim yokken, beni almış, pat diye problemin içine koyarak onunla bütünleştirmişti!..

Bilişsel bir süreçte, örneğin akademik bir çalışmada, ulaşılabilecek hedefi daha işin başında "bilinçli" olarak kendiniz belirlersiniz... Başlangıç noktanız zaten ortadadır. Bu durumda geriye, "plan yapıp problem çözerek" hedefe doğru ilerlemek kalır... Ama benim için böyle olmadı! Ben "farkına vardığımda", yani bir takım sorular sormaya başlayarak bu çalışma için kolları sıvadığımda, çoktan iş işten geçmişti! Hayatın önüme koyduğu bu "doktora tezini" reddetme olanağım yoktu artık! Geri dönüşü olmayan bir süreçte, dipsiz bir kuyunun içinde, elimde bir toplu iğne, bununla kazarak yol açmaya çalışıyordum! Hem de muazzam bir enerjiyle, dur durak bilmeden!..

⁴ M. R. Aktolga, „Öğrenmek Nedir, Neden Öğreniyoruz, Nasıl Öğreniyoruz, Nasıl Bir Eğitim Sistemine İhtiyacımız Var“, Alter Yayınları, Ankara, 2020

⁵ M. Aktolga, „Hatıralar“, Alter Yayınları, 2018, Ankara <https://www.kitapyurdu.com/kitap/hatiralar-amp-nereden-baslamistik-nerelere-gitti-isin-ucu-/487478.html>

“Motivasyon” denilen şeyin ne olduğunu bu sürecin içinde öğrendim ben!. Eğer ulaşmak istediğiniz hedefle yaşamı devam ettirme mücadeleniz bütünleşiyorsa, o zaman ortaya muazzam bir enerji çıkıyor... Hayatta kalabilme mücadelesinde, var olup olmama noktasında bulunan bir canlının motivasyonunu ve nelere kadir olabileceğini kavrayabilmek için bundan daha güzel bir örnek olamazdı!..

Ve kitaplar, kitaplar... Rahmetli anacığının kolları kopardı hapisaneye kitap taşımaktan. O Sahafklar Çarşısı'nı Selimiye'ye taşıırken, bir gün bile olsun yorulduğum demedi! Ve 1973'ün parasıyla elli bin lira civarında olan emekli ikramiyesini benim için kitaplara harcadı. Dünyanın her yerinden kitaplar getirtti bana. Bir tek o vardı yanımda, o anlıyordu beni. Ve o fedakar kadın, beni Selimiye'de, adeta ikinci sefer doğurdu!..

Dışarda iken ODTÜ-Fizik Bölümü öğrencisi idim; ama tabi yaşanan o kaos ortamında fizik öğrenimini falan daha sonraya -“devrimden sonraya”- bırakarak okulu terketmiştim!! Şimdi ise, üstelik hem de 12 Mart'ın cezaevi ortamında fiziği, doğa bilimlerini yeniden keşfediyordum adeta!..

Ama yetmiyordu bunlar, çünkü sorunun kökleri çok daha derinlerde idi!..

İşin özünde, felsefi temellerinde bir sakatlık vardı! Bilimsel gelişmelerle varılan sonuçlar, toplum bilimlerini olduğu gibi doğa bilimlerini de kısıpıcı içine almış olan mekanik materyalist-pozitivist dünya görüşünün içine sığmıyordu artık! Olay, felsefi olarak gelip bir noktada tıkanıyor, daha ileri gidilemiyordu!..

İşte, “Herşeyin Teorisi -Sistem Teorisinin Esasları Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi-” böyle bir ortamda doğdu, gelişti...

Yıl, 1976-77... Niğde Cezaevi'ndeyiz... Tünelin ucundaki ışık iyice görünmüştü artık! Ama, ben henüz daha o tünelin içinde idim!.. Ve “minareyi halâ kafamdaki, beyin hücrelerime kadar işlemiş olan felsefi kılıfın içine” -“diyalektik materyalizme”- sığdırmaya çalışıyordum! Kısacası, “yeni”nin eskinin içinden -onun diyalektik anlamda inkarı olarak- çıkıp gelme süreci tamamlanmamıştı henüz daha! Onu bizzat yaşıyordum, yaşadım...

Sonra, cezaevinden çıkış, ama tekrar tutuklanma durumu ve yurt dışı...

Artık Almanya'da “ilticacıydım”! Ne yapayım, yaşamı devam ettirebilmek için gittim bir fabrikaya girdim ve basit bir işçi olarak çalışmaya başladım.⁶ Yıllarca sürdü bu. Onunla, işçi sınıfıyla bütünleşme burada gerçekleşti. Artık o benim için kafamdaki bir “ideal”, dünyaya-evrene ancak onun gözüyle bakıldığı zaman “gerçeklerin” görülebileceği metafizik bir “kurtarıcı” değildi! Onun bir parçası olmuştum; o nasıl yaşar, nasıl düşünür bütün bunları bizzat yaşayarak görebiliyordum... Ve de, sınıf ve sistem gerçekliğini o zaman daha iyi anlamaya başladım.

Artık, idealizm, materyalizm, pozitivism ve diyalektik materyalizm gibi felsefi bakış açılarının, içinde yaşadığımız sınıflı toplumda, belirli sınıfların dünya görüşlerini yansıttığını, bunların, evrene bir sınıfın gözüyle baktığınız zaman görünenleri ortaya koyduğunu -bununla sınırlı kaldıklarını- daha açık ve somut olarak görebiliyordum!.. Bu felsefi bakış açılarının, bilgi toplumuna - modern sınıfsız topluma- giden yolda artık ne toplumsal olayları, ne de doğada varolan süreçleri açıklamaya yetmediğini anlamaya başlamışım...

Daha sonra, “bilgi çağı” denilen şeyin ne olduğunu, elle tutulur bir realite olarak kendi kızlarımın gelişiminde gördüm... İlk kızım, üniversitede “Bilişsel Bilimler” öğrenimi yaparken

⁶ Tabi bu arada, bu çalışmaya ilişkin bütün notlar da kafamdaki o „buzluğa“ konularak beklemeye bırakılıyordu!..

⁷onunla birlikte sanki ben de üniversiteyi bitirdim; onun aracılığıyla arada geçen yirmi yıllık süreci kapatmaya çalıştım. Daha sonra da, ikinci kızıyla birlikte, adeta Tıp öğreniminin içine daldım. Tek bir hücreden itibaren organizma nasıl çalışıyor buna konsantre oldum...

Her zaman altını çizdiğim gibi bu çalışmanın üç bileşeni var:

Birincisi, sınıf kültürü, işçi sınıfı kültürü ve tabii kapitalist kültür...

Ama sınıf kültürünü almak, özümsemek meselenin sadece bir yanı idi. Eğer diğer iki bileşen de olmasaydı, bu noktalara kadar gelemezdim ve bu çalışma ortaya çıkmazdı...

İkincisi, doğa bilimleri, ve bilimsel kültür...

Doğa nasıl işliyordu? Var olmak, değişmek, kendi kendini üretmek doğal süreçlerde nasıl gerçekleşiyordu? Eskiden, fizik öğrencisiyken, elimin tersiyle iterek “devrimden sonraya” bıraktığım kitapları artık yutar gibi hatmediyordum!..

Ama, çok ilginç, aynı çelişkiler burada da vardı! Benim sınıf mücadelesinden, siyasetten tanıdığım felsefi yaklaşımlar aynen burada da vardı ve bunlar bilimsel kültürü de kıskaç içine almıştı! O zaman şunu anladım ki, sınıflı toplumda “bilim” diye, öyle adeta tapılması gereken, “tarafsız”, “objektif”, “mutlak” bir şey yoktur! Nasıl olabilirdi ki zaten? Bilimsel çalışmalarla uğraşanlar da insan değil mi idi, onların dünya görüşleri de toplumsal gerçekliğin içinde oluşmuyor muydu? Hiç farkında olmadan, ailemizden, çevremizden, okuldan aldığımız bilgiler, hayatın içinde oluşan o “bakış açılarımız”, o “felsefi hareket noktalarımız”, bütün bunların hepsi, son tahlilde sınıfsal bir temele dayanmıyor muydu? Koordinat sisteminin merkezi bir yere oturtulmak zorundaydı. Çünkü, son tahlilde insan toplumsal bir varlıktı... Toplum, sınıflı toplum olduğu için de, ister istemez bu sınıfsal bir gerçeklik haline dönüşüyordu. Ve bilgiye, bilime sahip çıkan insan, onu kendi sınıfsal var oluş gerçekliğiyle bütünleştirerek yorumluyor-anlıyordu...

Ama bitmedi! Sürecin bir üçüncü bileşeni daha vardı! Tasavvuf!..

Yani, İslam dinini rönesansa uğratan ilkel komünal toplum bilgini atalarımızın dünya görüşü. İslam ve Şaman kültürüyle yoğrulmuş atalarımızın, dinsel bir terminolojiyle de olsa, gerçekliği kavrayış, onu dile getiriş biçimleri. Eğer bu arada onunla tanışmasaydım, gene bir yere varamazdım. Binlerce yıllık Anadolu kültürü idi o. Bir yanıyla, Şamanizmin içinden çıkıp gelen ilkel sınıfsız toplum bilimi, bilinci, diğer yanıyla da, bu bilincin Anadolu medeniyetleriyle ilişkilerinin sonucunda, onların etkilerini de içinde taşıyan kültürel mirası idi. Eğer o mirasın uçsuz bucaksız deryasına dalmasaydım, gene bir şey çıkmazdı ortaya. “Ol mailer ki, derya içredirler de deryayı bilmezler”in sırrını çözemezdim. Sadece “balık tutmayı” öğrenmiş olurum, deryayı farkedemedim! ”Bir Ben vardır bende, benden içeri”nin anlamını kavrayamazdım. “Gönül bağının, gönül gözünün” sırrına eremezdim. Bu olmadan da, bir atomun içindeki “sanal foton alışverişi” olayı açıklanamazdım! “İhtimaldalgasının” sırrı çözülemezdi! “Sıfır noktasının” diyalektiğini kavrayamazdım onsuz! Sistem gerçekliğini kavrayamazdım. “Nefsini bilen Rabbini bilir”in anlamını kavrayamazdım!..

İşte böyle! Ne Marksizm yanlıştı, ne de burjuva bilimi! Mesele bu değildi. Bunlar, sınıflı toplumlar kültürünün içinde yoğrularak günümüze gelmişlerdi. Bunları özümsemeden daha ileriye gitmek mümkün değildi. Marksizm ve diyalektik materyalizm, işçi sınıfını temel alan koordinat sisteminden bakınca, onun boyutları, uzay-zamanı içinde, evrenin açıklanış biçimiydi. Burjuva bilimi de öyleydi. Koordinat sisteminin merkezini burjuvaziye kaydırmanın zaman, görünenlerden ibaretti. Bugün ise artık bambaşka bir yerde duruyorduk! Ama unutmayalım, bir Marks olmasaydı, yada burjuva kültürü olmasaydı, yaşanan bütün o sınıflı toplumlar deneyimi olmasaydı bugün bulunduğumuz noktada da olamazdık...

⁷ Aktolga, M. R., „Hatıralar“, Alter Yayınları, <https://www.kitapyurdu.com/kitap/hatiralar-amp-nereden-baslamistik-nerelere-gitti-isin-ucu-/487478.html>

Evet, sınıfsız toplum bilimi!..

Ama artık, bütün bunların yanı sıra, yani sınıflı toplum gerçekliğinin yanı sıra, bir başka gerçeklik daha doğuyordu hayatın içinde! Modern sınıfsız toplum! İlkel komünal toplumdaki başlayan insanlık macerası, sınıflı toplumlar sürecini yaşadıkdan sonra, artık çok daha üst düzeyde, bütün o sınıflılık mirasını da içinde barındırarak, modern sınıfsız toplumu yaratıyordu. Bütün yollar oraya çıkıyordu. Koordinat sisteminin merkezini oturtacak yeni bir realite daha doğuyordu hayatın içinde! İşte bu çalışmanın referans noktası da budur. Her toplumsal gerçeklik kendi bilimiyle beraber doğmuyor muydu!..

Nereden başlamıştık, nerelere gitti işin ucu!..

Gerçekten de öyle oldu! Daha önce kimse bana "ışık uzayda nasıl yayılıyor" diye sormamıştı! Ben, hayatın benim önüme koyduğu sorunlardan yola çıkmıştım! Ama işin ucu geldi taa ışığın uzayda nasıl yayıldığına kadar dayandı! Taa "karadeliğin" içine kadar uzandı! Meğer, gravitasyonla Kuantum Fiziği arasındaki bağlantıyı kuramadan olmuyormuş bu iş!..

Aslını sorarsanız, oturup da tekrar düşündüğüm, yazdıklarımı okuduğum zaman, ben kendim bile şaşırıyorum! "Nasıl varmışım ben bu sonuçlara diye ve içime bir ürküntü basıyor! "Devrim yapacağız" diye yola çıkarak, yüzümüze gözümüze bulaştırdıktan sonra, hiç farkında olmadan, bilimde devrime mi varıyordu işin ucu!? Ben size bir şey söyleyeyim mi, benim için hiç farketmiyor! Benim için önemli olan, nereye giderse gitsin oraya kadar işi götürmek!.. Hiçbir yerden, hiç kimseden bir şey beklediğim yok!..

-Eğer, "Çift Yarıklı Ekran'la Yapılan Deney'de",⁸ tek bir fotonun, aynı anda iki delikten birden nasıl geçtiğini daha başka türlü açıklayabiliyorsanız, ya da varsa başka türlü açıklayabilen, oturur ben de ondan öğrenirim bunu! Ve derim ki, ben yanılmışım!..

-Eğer, dünyanın nasıl döndüğünü bana bilimsel olarak daha başka türlü açıklayabilecek biri varsa, söyleyecek hiçbir sözüm yok! "Ben rüya görmüşüm" derim!..

-Bir elektronun neden yörünge hareketi yaptığını, neden aynı anda kendi etrafında da döndüğünü, elektronla atom çekirdeği arasındaki ilişkilerin nasıl gerçekleştiğini, daha başka türlü açıklayabilen varsa, tamam derim ve ben de oturur ondan öğrenirim!..

-Heisenberg ve Bohr'a "sizin bu ihtimaldalganız bir hayalet dalgasıdır" diyen Einstein'a, işin ucunu sübjektif idealizme kaydırmadan, "hayır, ihtimaldalgasının gerçekliği şudur" diyebilecek bir fizikçi arıyorum! Daha da basitleştirelim işi: Işık uzayda nasıl yayılıyor, ampulden gözümüze kadar nasıl geliyor, bunu açıklayabilen bir bilim insanını ben bulamadım! Varsa, belki bu çalışma vesile olur da, ben de öğrenirim!..

-Eksi yük artı yükü "çekermiş"! Tamam, tabii ki "çeker"! Ama bir tek kişi varsa çıksın ortaya, o eksi yük, karşısındakinin artı olduğunu nereden biliyor da onu çekiyor sorusuna cevap verebilecek!?

-Arabada giderken, fren yapınca ileriye doğru -gaz verince geriye doğru- kaykılmanızı, "bu bir atalet direnişidir" lafının ötesinde açıklayabilecek bir bilim insanı arıyorum!..

-Eğer gravitasyon bir kuvvet değilse (ki, değildir) nasıl oluyor da, "ivmelendirilmiş kütleler gravitasyonel enerji yayabiliyorlar"? Biri bunu da bana bir anlatsın! Ama yok eğer gravitasyon bir kuvvetse de, o zaman Einstein'ın Genel İzafiyet Teorisi'nden ne anlıyoruz, onu da bilmek isterdim tabii!..

⁸ Bu konular kitabın 4. Bölümü'nde ele alınıyor...

-Mutlak anlamdaki “düzgün doğrusal hareketten” hiç bahsetmeyeceğim! Böyle bir şeyin olamayacağını herkes biliyor! Biliyor da, Galile’ye saygılarından olsa gerek, gene de ondan vazgeçemiyor fizikçilerimiz!..

Hem, on yaşındaki çocukların bile elinde cep telefonuyla dolaştığı bir dünyada yaşayacaksınız ve “bilgi çağından” bahsedeceksiniz, hem de, “yapay zeka”nın, “bilişsel bilim’in” mekanik-materyalist dünya görüşünün sınırlarını aşarak daha da ileriye gitmesi için çaba sarfetmeyeceksiniz, olamaz bu!..

Bu çalışma, bütün bu sorulara cevap arıyor. Ve ortaya çıkan bazı sonuçları da sizlerle paylaşmak istiyor...

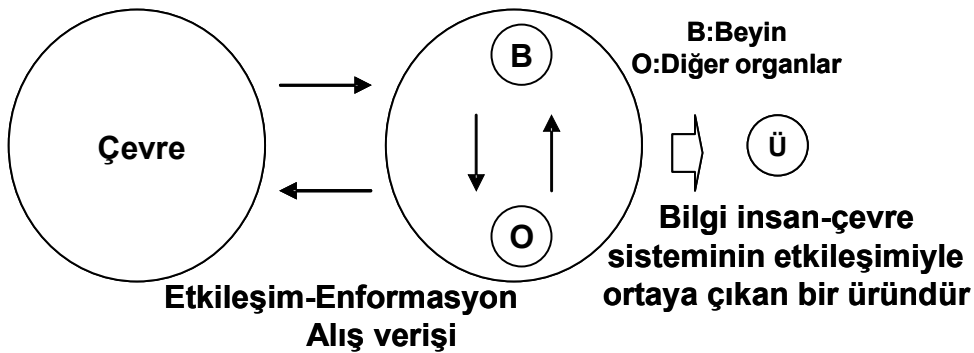
İnsanla birlikte doğa kendi bilincini-bilgisini üretiyor!..

İnsan olarak biz, bilme sürecinde, bilgi üretimi mekanizmasının sadece bir parçasıyız. Bu sürecin diğer parçası ise bizim “dışımızdaki” doğadır. Ama biz sonra, bu sürecin kolektif ürünü olan bilgilere “sahip çıkarak” onları beynimizde saklıyoruz; bunları, daha sonraki süreçlerde kendimize daha iyi yaşam koşulları sağlayabilmek için kullanıyoruz. Son derece bireyci-egoist bir yaklaşım değil mi bu? Ama bütün bunlar normal! Çünkü, enformasyon işleme mekanizması ve evrim süreci böyle işliyor! Bilme sürecinin basamakları böyle çıkılıyor; yol boyunca sahip çıktığımız her yeni bilgi, bizi (“bilinçli doğa” bebeğinin taşıyıcısı olan insanı) bir adım daha öteye taşıyor. Ve biz, bu şekilde, kendi dışımızdaki doğayı bilirken, kaçınılmaz olarak kendimizi de bilmiş oluyoruz. Kendi dışımızdaki doğayı değiştirirken, kendimizi de değiştiriyoruz...

Bilgi üretimi mekanizması, insanın çevreyle etkileşmesinin nöronal düzeydeki uzantısıdır...

İnsan çevreyle etkileşirken, beyinde onun nöronal bir modelini çıkarıyor. Sonra da, buna karşı reaksiyon olarak, kendisini (“self-selbst”) temsil eden bir nöronal ağ oluşturuyor. Çevreyi temsil eden nöronal ağ’la, organizmayı temsil eden bu nöronal ağ’ın etkileşmesi sonucunda da çıktı-sentez olarak “bilgi” adını verdiğimiz çocuk doğuyor. Yani aslında, anası insansa, babası da “çevredir” bu çocuğun; çocuk-bilgi bu etkileşmenin kolektif ürünü oluyor.

Şek.1

Ama biz, doğaya-çevreye yabancılaşarak, kendimizi insanlık durumuna özgü subjektif bir dünyanın içine hapsedtiğimiz için, ona, yani bu ürüne (bilgiye) tek başımıza sahip çıkmaya kalkıyoruz; çocuğu doğuran olduğumuz için, onu kendimizle özdeşleştirerek, onun üzerinde “mülkiyet” hakkımızın olduğunu düşünüyoruz! İnsan olarak “kendimizin” de son tahlilde o bütünün (doğanın) bir parçası olduğumuzu görmek hiç aklımıza gelmiyor; gelse de, bunu sıradan bir laf olarak söyleyip geçiyoruz! Ama “biz” ne düşünürsek düşünelim, neye inanırsak inanalım, ürün-bilgi aslında doğanın bilgisidir, ona aittir; bilen de odur, bilinen de! Gerisi

insanın hüsnü kuruntusu! Doğa, insanla birlikte adeta aynaya bakmakta, kendi kendisini bilmektedir!..

Bu süreç nereye mi gidiyor?..

Unutmayalım, “çevre”, “dış dünya” kavramları izafidir. Bu, “kendi dışımızdaki” bir şey olabileceği gibi, “kendimizin” bir parçası, bir hücre, bir organ da olabilir. Yani, bilme nesnesi sadece kendi dışımızdaki doğa değildir. Organizmamızı oluşturan bütün elementler de dahil olabilir buna. Bu yüzden, bilme süreci, aynı zamanda, “kendini bilme” sürecidir de. Peki, günün birinde, “kendimizi” oluşturan o elementleri de bildiğimiz zaman ne olacak? İşte o zaman “dışımızdakiyle” “içimizdeki” arasında hiç bir farkın kalmadığını göreceğiz. Hem bunun bilinci-bilgisi oluşacak, hem de duygusal olarak da hissedeceğiz bunu!..

O an, tasavvuf bilgini atalarımızın dediği gibi, insanın kendi nefsiyle “kendi varlığında yok oluşu” anıdır! Kendini bilerek “kendi varlığında yok oluşu” tabii! Yoksa buharlaşır da “yok olmayacak” insan! İnsan, kendini bilerek, kendisiyle kendi dışındaki doğa arasındaki izafi sınırları aşacak. Evrensel bilinci-bilgiyi temsil eden-taşıyan haline dönüşecek. Bir Yunus’un, bir Mevlana’nın, bir Şeyh Bedreddin’in, yüzlerce yıl önce ifade etmeye çalıştıkları bilince erişecek. Bir Hallac-ı Mansur’un “En el Hak” derken ne demek istediğini o zaman daha iyi anlayabilecek!..

Fizik, kimya, biyoloji, astronomi ve bütün diğer bilim dalları, nedir bunlar?..

İnsanın kendi dışındaki ve içindeki doğayla-çevreyle etkileşmesinin ürünü olan bilgilerin düzenlenerek, sınıflandırılarak bir araya getirildiği bilgi alanları değil midir bunlar? Doğanın kendisinde böyle sınırlar yoktur aslında! Doğa-çevre dediğimiz şey bir bütündür. Sınırları koyan insanın kendisi oluyor. Bütün o bilim dallarını, dağlardan, tepelerden, çeşitli kaynaklardan doğan ırmaklara, nehirlere benzetirsek, hepsinin taşıdığı ortak içerik olarak o “su”dur bilgi! Ve çeşitli kanallardan doğan o nehirlere, nasıl ki günün birinde denize ulaşarak onun içinde kaybolup gidiyorlarsa, birbirlerinden bağımsız olarak gelişmiş olan bilgi alanlarının, bilimlerin geleceği de aynıdır: Denize ulaşarak onun varlığında yok olmaktır! Buradaki “deniz”, “her şeyin bilimiyle” tanımlanan evrensel bilgi alanı iken, denize ulaşıldığı “an” da, her şeyin tek bir şey olduğu “an” oluyor! Zamanın ve mekanın eski anlamını kaybettiği o “an”, her şey artık o tek bir şeyin içinde anlam kazanıyor!..

Evet, “her şey”, madde enerjinin orijinal, özgül bir yoğunlaşma biçimi olarak “bir şey”dir! O, bu haliyle (bizim “bir şey” dediğimiz bir varlık-bir nesne-olarak), aynı zamanda, tek bir evrensel oluşum yasasının-mekanizmasının özgül bir gerçekleşme biçimi olarak, “her şeyin” bilgisinin nesnesidir de. Tek bir atomun, kendine özgü varoluş biçimlerinin yanı sıra, aynı zamanda, bütün bir evrensel oluşum diyalektiğini de içerdiğini, yansıttığını düşünebiliyor musunuz? Madde-enerjinin en basit yoğunlaşma-gerçekleşme biçimleriyle (örneğin bir atomla), en karmaşık olanları arasında (örneğin insan beyni, ya da toplumsal bir yapı), evrensel oluşum diyalektiğinin işleyişi açısından hiç bir fark olmadığını düşünebiliyor musunuz?..

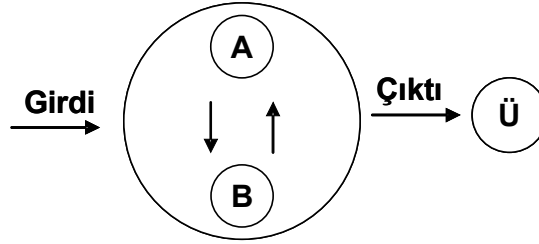
Bir şeyin “basit”, ya da “karmaşık” olması, onun “dışardan” gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içinde değerlendirerek işleme süreciyle-kapasitesiyle ilgilidir. Karmaşık sistemler (“multiagent” sistemler), kendi içlerindeki görev bölümünün daha da gelişmiş olduğu sistemlerdir. Bunlar, dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu parçalarına ayırarak, önce bu parçaları bir çok alt sistemde ayrı ayrı değerlendirerek işlerler. Sonra da, gene muazzam örgütsel bir mekanizma aracılığıyla, elde ettikleri sonuçları tek bir ürün halinde bir araya getirirler.

Basit sistemler için en güzel örnek ise, tek bir işi yapmaya programlı bir “refleks agenttir”. Ama, ister basit bir sistem olsun, isterse karmaşık, bunların her ikisinin yaptığı iş de özünde aynıdır. Çünkü, her durumda, faaliyette bulunan aynı evrensel

mekanizmadır: Her durumda, dışardan gelen madde-enerji-enformasyon hammadde olarak sistemin içine alınmakta, sonra da bu, sistemin içindeki bilgi kullanılarak, değerlendirilmekte-işlenmektedir. Etkileşme, ya da enformasyon işleme süreci (“information processing”-“Informationverarbeitung”) adını verdiğimiz bu işlemin sonunda da, bu sürecin çıktısı olarak bir sentez-ürün çıkmaktadır ortaya...

Bu açıdan bakınca, örneğin insan beyninin çalışma tarzıyla, bir atomun, ya da tek hücreli bir organizmanın işleyişi arasında hiçbir fark yoktur! Bunların hepsi de birer enformasyon işleme sistemi olarak çalışmaktadır. Basit, ya da karmaşık, hareketin bütün biçimlerinde, madde-enerjinin bütün yoğunlaşma biçimlerinde tekrarlanan varoluşun temel mekanizması hep aynıdır. Bu evrende varolan her şey, son tahlilde, bir enformasyon işleme sisteminden ibarettir. “Herşeyin teorisinin” özü-esası maddi temeli de budur zate

Şek.2

Daha önce de söylediğim gibi, bütün bu sonuçlar yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlayınca önce biraz ürkütüm tabii! Kolay değildi, evrensel oluşumun her alanını kapsayan bir teori çıkıyordu ortaya. Ama önce onun her alanda geçerliğinin -işleyip işlemediğinin- sınanması gerekiyordu!..

Bu nedenle ben de, önce tek bir hücreden başlayarak teorisinin bu alanda nasıl işlediğini -işleyip işlemediğini- görmeye çalıştım. Sonra, sırada çok hücreli bir organizma vardı. Ve ardından da, “Doğada Sistem Gerçekliği ve Enformasyon İşleme Süreci” başlıklı çalışma çıktı ortaya...⁹ Artık tünelin ucundaki ışık iyice görünüyordu.

Tabii bu çalışmaları yürütürken bir yandan da kafamda hep bir sistem olarak toplumun nasıl işlediği vardı ki, onu en sona bıraktım. “Öğrenmek Nedir, Neden Öğreniyoruz, Nasıl Öğreniyoruz” başlıklı çalışma ise teorisinin “karmaşık bir sistem” olan beyindeki işleyişine ayrılmıştı...

Elinizdeki kitap, benim bütün diğer çalışmalarımın esasını, üzerinde yükseldiği zemini -“bilgi temelini”- oluşturuyor. En basitinden en karmaşığına kadar evrensel oluşum süreci içinde yer alan bütün sistemlerin nasıl çalıştığını-işlediğini ele alıyor... Teorisinin geçerliğini ben kendimce her alanda sınamaya çalıştım; ama gene de ortaya çıkan sonuçların modern sınıfsız toplumun -“bilgi toplumunun”- bilimsel temelleri olup olmadığını dile getirmeyi başkalarına bırakıyorum!..

⁹ Bunlar hep kitabın daha ileriki bölümlerinde ele alınıyor...